

2) Tövbe (Allah'tan Af Dilemek)

Bu bölümdeki üç ayet ve oniki hadisten; Allah'tan af dilememiz ve günahlarımızdan dolayı tevbe etmemiz gerektiğini, Peygamber (sav)'in bile günde yetmiş ve yüz civarında tevbe ve istiğfar ettiğini, kulun tevbesinden dolayı Allah'ın hoşnutluğunun ne kadar büyük olduğunu, kullarının tevbelerini kabul etmek için tevbe kapısını Allah'ın devamlı açık tuttuğunu, tevbe kapısının kıyamete kadar açık olacağını, kişinin son nefesine kadar tevbe etme imkanının olduğunu, doksan dokuz kişiyi öldürenin bile tevbesinin kabul edileceğini, tevbelerinin kabul edildiğine dair Kur'an'da haklarında ayet inen üç sahabinin durumunu, zina ve hırsızlık etse bile bir kimse sağlam bir tevbe ederse tevbesinin kabul edileceğini, Allah'ın tevbeleri mutlaka kabul edeceğini, dünya malına hırslı insanın gözünü ancak bir avuç toprağın doldurabileceğini, biri diğerini öldürdüğü halde ikisi de cennete giren kimselerin durumunu öğreneceğiz.

Tevbe ile alakalı ayet ve hadislerin genel muhtevasından İslâm alimleri şu hususları ortaya koymuşlardır: Allah'a ait olup kul hakkı karışmayan bir şeyde tevbe etmenin üç şartı vardır

1. O günahı terketmek,
2. Yaptığına pişman olmak,
3. Bir daha yapmamaya karar vermek.

İşlenen günaha kul hakkı karışmışsa bu üç şartın yanısıra;

1. Bu günah, mal gasbı ve benzeri birşey ise o malı sahibine geri vermeli,
2. Zina ve iftira gibi bir suç ise o kimseden kendisini bağışlamasını ister veya o kimseye cezalandırma yetkisi verir,
3. İşlenen suç giybet ise o kimseden affedilmesini ister.

Böylece müslüman daima tevbe ve istiğfar eder olmalı, işlediği günah ve hatalarından dolayı da tevbe ve istiğfara ömür boyu devam etmelidir. [1]

“Ey mü'minler! Hepiniz topluca, günahkarca davranışlardan dönüp, Allah'a yönelin ki, dünya ve ahiret mutluluğunu elde edesiniz.” (Nûr: 24/31)

“Rabbinizden günahlarınız için bağışlanma dileyin ve sonra tevbe ve pişmanlık tavrı içinde O'na yönelin.” (Hûd 11/3)

“Ey iman edenler! Tam bir pişmanlık ve gönül huzuru içinde gösteriştikten uzak ölçüde Allah'a tevbe edin.” (Tahrim 66/8)

14. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittiğini söylemiştir:

“Vallahi ben günde yetmiş defadan fazla Allah'dan beni bağışlamasını diler, tövbe ederim.” [2]

* Müslim, Zikir 41 de geçen bir hadiste de: *“Benim de kalbime gaflet çöküyor, ben de Allah'tan günde yüz sefer bağışlanma istiyorum.”* buyuruluyor. Bunun için insan hergün kendisini hesaba çekmeli, işlediği günahlardan dolayı Allah'a yönelmeli ve O'ndan bağışlanmasını istemelidir. Müslüman için yenilenme ve temizlenme imkanı ve fırsatı olan tevbeden her an yararlanmalıyız. Hiç olmazsa günde yetmiş veya yüz sefer istiğfar etmeliyiz. [3]

15. Egarr İbni Yesâr el-Müzenî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Allah'a tövbe edip ondan af dileyiniz. Zira ben ona günde yüz defa tövbe ederim.” [4]

* Ey insanlar diye başlayan bu hadîs-i şerîften müslüman toplumun her kesimine hitap edildiğini anlayacağız. Kişi ne durumda olursa olsun hacı, hoca, alim, talebe, avam, havas her gurup tevbe ve istiğfara devam etmeli, kendisinde günahlardan masum oluş gibi bir özellik görmemelidir. Peygamberler dahi hata işleyebilirler, ama onların hataları Allah tarafından anında düzeltilir. Tek örneğimiz ve önderimiz peygamberler olduğuna göre; tevbe konusunda da her müslümanın örneği peygamberdir. Böylece müslüman tevbesiz ve duasız gününü geçirmemelidir. [5]

16. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hizmetkârı olan Ebû Hamza Enes İbni Mâlik el-Ensârî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kulunun tövbe etmesinden dolayı Allah Teâlâ'nın duyduğu memnuniyet, sizden birinin ıssız çölde kaybettiği devesini bulduğu zamanki sevincinden çok daha fazladır.” [6]

v Müslim'in başka bir rivayeti de şöyledir:

“Herhangi birinizin tevbesinden dolayı Allah'ın duyduğu hoşnutluk ıssız çölde giderken üzerindeki yiyecek ve içeceği ile birlikte devesini kaybetmiş ve tüm ümitlerini de yitirmiş halde bir ağacın gölgesine uzanıp yatan, derken devesinin yanına dikiliverdiğini gören ve yularına yapışarak aşırı sevincinden dolayı ne söylediğini bilmeyerek Allah'ım sen benim Rabbim ben de senin kulunum diyeceği yerde, sen benim kulumsun ben de senin Rabbinim diyen kimsenin sevincinden çok daha fazladır.” [7]

* Af ve bağışlanma konusunda Bakara: 2/199; Nisâ: 4/106; Enfâl: 8/33; Hûd: 11/3; Ahzâb: 33/43; Mü'min: 40/55; Şûrâ: 42/5; Muhammed: 47/19; Zâriyât: 51/18; Nasr: 110/3 ayetlerine bakılabilir. [8]

17. Ebû Mûsâ Abdullah İbni Kays el-Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebiyy-i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ gündüz günah işleyenin tövbesini kabul etmek için geceleyin elini açar. Geceleyin günah işleyenin tövbesini kabul etmek için de gündüzün elini açar. Güneş battığı yerden doğuncaya kadar bu böyle devam edip gider.” [9]

* Yani tevbe için belli bir zaman olmayıp kişi ne zaman isterse o zaman tevbe edebilir ve Allah'ı karşısında her zaman tevbeleri kabul edici olarak bulur. Hayat devam ettiği sürece hata ve kusurlarımız da olacaktır. Bu sebeble hiç vakit kaybetmeden tevbeye yönelmeliyiz. [\[10\]](#)

18. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Güneş batıdan doğmadan önce kim tövbe ederse, Allah onun tövbesini kabul eder." [\[11\]](#)

* Güneşin batıdan doğması kıyametin büyük alametlerinden olup tevbe kapısı o güne kadar tüm insanlık için açıktır. Yaşama ümidi kesilme anı olan ölüm sarhoşluğu anına kadar da şahıslar için o kapı açıktır. O anda tevbelere kabul edilmez. Bu Allah'ın değişmez yasalarındandır. Nisâ: 4/18; En'âm: 6/158; Yûnus: 10/90, 91 ayetlerinde olduğu gibi.

Sahabilerin büyüklerinden Abdullah ibn Mes'ud şöyle der: "Mü'min kimse günahlarını öylesine büyük görür ki, eteğinde oturduğu dağın üzerine çökmesi gibi zanner. Günahlara batıp giden kimse ise, günahlarını burnu üzerindeki bir sinek gibi küçücük görür. [\[12\]](#)

19. Ebû Abdurrahman Abdullah İbni Ömer İbni'l-Hattâb *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl-i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kul can çekişmeye başlamadığı sürece, Allah Teâlâ onun tövbesini kabul eder." [\[13\]](#)

* Dünya hayatı olan elli, altmış, yetmiş sene; uzun gibi görünmesine rağmen ahiret günlerine göre çok kısadır. Bu kısa ömrü Asr 103/1-3 ayetinde açıklandığına göre değerlendirmek gerekir. Bugün, yarın, büyüyünce, emekliye ayrılınca ibadet ederim, iyi bir kul olurum diye işleri ileriye bırakmak doğru olmaz. Ölümün son habercisi gelince yani can boğaza tıkanınca yapılacak tevbe ve ibadetler hiçbir zaman kabul edilmez. (Nisâ 4/18; Münâfikûn 63/10, 11 ayetlerinde olduğu gibi.) [\[14\]](#)

20. Zirr İbni Hubeys şöyle dedi;

Mestler üzerine nasıl mesh edileceğini sormak üzere Safvân İbni Assâl *radıyallahu anh*'in yanına gitmiştim. Bana:

– Zirr! Niçin geldin? diye sordu. Ben de:

– İlim öğrenmek için, deyince şunları söyledi:

– Melekler, ilim öğrenenlerden hoşlandıkları için onlara kanat gererler. Ben de:

– Büyük ve küçük abdestten sonra mestler üzerine nasıl mesh edileceği kafamı kurcaladı. Sen de Hz. Peygamber'in ashâbından olduğun için, onun bu konuda bir şey söylediğini duydun mu diye sormaya geldim, dedim. Safvân:

– Evet, duydum. Resûl-i Ekrem seferde bulunduğumuz zaman mestleri üç gün üç gece çıkarmamayı, büyük ve küçük abdest bozduktan, uyuduktan sonra bile mestlere meshetmeyi, ancak cünüp olunca mestleri çıkarmayı emrederdi, dedi.

– Onun sevgiye dair bir şey söylediğini duydun mu? diye sordum.

– Evet, duydum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile bir sefere çıkmıştık. Biz onun yanındayken bir bedevî kaba sesiyle:

– Muhammed! diye bağırды.

Hz. Peygamber de onun sesine yakın bir sesle:

– "Gel bakalım", dedi.

Bedevîye dönerek:

– Yazıklar olsun sana! Hz. Peygamber'in huzurunda bulunuyorsun. Kıs sesini! Yüksek sesle bağırmanı Allah yasakladı, dedim.

Bedevî:

– Vallahi sesimi kısmam, dedi ve Resûl-i Ekrem'e: Birilerini seven, ama onlarla beraber olacak kadar iyiliği bulunmayan kimse hakkında ne dersin? diye sordu.

Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

– "Bir kimse, kıyamet gününde, sevdikleriyle beraberdir."

Safvân İbni Assâl sözüne devamlı dedi ki:

– Hz. Peygamber bu konuda uzun uzun konuştu. Hatta bir ara batı taraflarında bulunan bir kapıdan bahsetti. "Kapı yaya yürüyüşüyle kırk yıl veya yetmiş yıl (yahut râvinin hatırladığına göre süvari gidişüyle kırk veya yetmiş yıl) genişliğindedir", buyurdu.

Şamlı muhaddislerden Süfyân İbni Uyeyne şöyle dedi:

– Allah gökleri ve yeri yarattığı gün, bu kapıyı tövbe için açık olarak yaratmıştır. Güneş battığı yerden doğuncaya kadar o kapı kapanmayacaktır. [\[15\]](#)

* Bu konudaki değişik hadislerden ilim öğrenmeyi; bilen bir kimseyi arayıp bulup öğrenmenin gerekliliğini, alimin üstünlüğünün ayın ondördü gecesindeki durumunun diğer yıldızlara üstünlüğü gibi olduğunu, peygamberlerin altın gümüş değil, ilim miras bıraktıklarını, meleklerin ilim öğrenenlere kanat verdiklerini, göklerde ve yeryüzündeki her türlü varlıkların ve sudaki balıkların dahi alimlerin başışlanması için yalvardıklarını öğrenmiş oluyoruz. [\[16\]](#)

21. Ebû Saïd Sa'd İbni Mâlik İbni Sinân el-Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Vaktiyle doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu zât yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir râhibi gösterdiler:

Bu adam râhibe giderek:

– Doksan dokuz adam öldürdüm. Tövbe etsem kabul olur mu? diye sordu.

Râhip:

– Hayır, kabul olmaz, deyince onu da öldürdü. Böylece öldürdüğü adamların sayısını yüz'e tamamladı. Sonra yine yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu sordu. Ona bir âlimi tavsiye ettiler. Onun yanına giderek:

– Yüz kişiyi öldürdüğünü söyledi; tövbesinin kabul olup olmayacağını sordu.

Âlim:

– Elbette kabul olur. İnsanla tövbe arasına kim girebilir ki! Sen falan yere git. Orada Allah Teâlâ'ya ibadet eden insanlar var. Sen de onlarla birlikte Allah'a ibadet et. Sakın memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir, dedi.

Adam, denilen yere gitmek üzere yola çıktı. Yarı yola varınca eceli yetti.

Rahmet melekleriyle azap melekleri o adamı kimin alıp götürüleceği konusunda tartışmaya başladılar.

Rahmet melekleri:

– O adam tövbe ederek ve kalbiyle Allah'a yönelerek yola düştü, dediler.

Azap melekleri ise:

– O adam hayatında hiç iyilik yapmadı ki, dediler.

Bu sırada insan kılığında girmiş bir melek çıkageldi. Melekler onu aralarında hakem tayin ettiler.

Hakem olan melek:

– Geldiği yerle gittiği yeri ölçün. Hangisine daha yakınsa, adam o tarafa aittir, dedi.

Melekler iki mesâfeyi de ölçtüler. Gitmek istediği yerin daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdü.^[17]

v *Sahih(-i Müslim)*deki bir başka rivayete göre:

“O kimse iyi insanların yaşadığı köye bir karış daha yakın olduğundan oralı sayıldı. ”

v *Sahih(-i Müslim)*deki bir diğer rivayete göre:

“Allah Teâlâ öteki köye uzaklaşmasını, beriki köye yaklaşmasını, meleklerle de iki mesâfenin arasını ölçmelerini emretti. Adamın beriki köye bir karış daha yakın olduğu görüldü. Bunun üzerine affedildi. ”

v Bir başka rivayete ise:

“Adam göğsünün üzerinde öteki köye doğru ilerledi” denilmektedir.

* Zümer: 39/53 ve Furkân: 25/70. ayetleri de bu mesleye ışık tutmaktadır. En büyük günahlar listesinde yer alan adam öldürme günahının sayısı yüz kişiye ulaşsa bile mutlaka affedileceği bildirilmekte ve Allah'ın rahmetinden ümit kesilmemesi hatırlatılmaktadır. Günah ne kadar büyük olursa olsun Allah'ın rahmeti ve merhameti günahlardan çok daha büyüktür.

* Bu okuyacağımız uzunca hadisten müslümanın doğru ve dürüst olması gerektiğini, işlediği günahtan dolayı pişmanlık duyup ağlayıp sızlaması gerektiğini, yaptığı tüm hata ve günahlardan dolayı kendisini her an hesaba çekip kontrol etmesi gerektiğini, kişinin kendi aleyhine bile olsa doğru sözlü olması gerektiğini, müslümanca bir haber alınınca şükür secdesine kapanılabileceğini, içerisinde Allah ismi yazılı olan bir vesikanın hakaret maksadı olmaksızın yakılabileceğini, hayırlı bir haber getirene hediye verilebileceğini, doğru olan kimsenin dünya ve ahirette saadette olacağını ve Allah tarafından desteklendiğini öğrenmiş olacağız.

[\[18\]](#)

22. Kâ'b İbni Mâlik *radıyallahu anh* gözlerini kaybettiği zaman onu elinden tutup götürme görevini üstlenen oğlu Abdullah'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte Tebuk Gazvesi'ne katılmadığına dair mâcerasını Kâ'b İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den şöyle anlatırken duydum:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gittiği gazâlardan sadece Tebuk Gazvesi'ne katılmamıştım. Gerçi Bedir Gazvesi'nde de bulunamamıştım. Zaten Bedir'e katılmadıkları için hiç kimse azarlanmamıştı. O vakit Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile müslümanlar (savaşmak için değil) Kureyş kervanını takibetmek için yola çıkmışlardı. Nihayet Allah Teâlâ müslümanlarla düşmanlarını, aralarında verilmiş herhangi bir karar olmadığı halde bir araya getiriverdi. Halbuki ben Akabe bîatının yapıldığı gece, İslâm'a yardım etmek üzere söz verirken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanındaydım. Her ne kadar Bedir Gazvesi halk arasında Akabe gecesinden daha meşhursa da, ben Bedir'de bulunmayı Akabe'de bulunmaktan daha üstün görmem.

Tebuk Gazvesi'ne Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte gitmeyişişim şöyle oldu:

Ben katılmadığım bu gazve sırasındaki kadar hiçbir zaman kuvvetli ve zengin olamamıştım. Vallahi Tebuk Gazvesi'nden önce iki deveyi bir araya getirememiştim. Bu gazvede iki tane binek devesine sahip olmuştum. Bir de Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gazveye hazırlandığı zaman asıl hedefi söylemez, bir başka yere gittiği sanılırdı. Fakat bu gazve sıcak bir mevsimde uzak bir yere yapılacağı ve kalabalık bir düşmanla karşı karşıya gelineceği için Resûl-i Ekrem durumu açıkladı. Savaşın özelliğine göre hazırlanabilmeleri için müslümanlara nereye gideceklerini söyledi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber sefere gidecek müslümanların sayısı çok fazlaydı. Adlarını bir deftere yazmak mümkün değildi.

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

Savaşa gitmemek için gözden kaybolunduğu takdirde, hakkında bir âyet nâzil olmadıkça, işin gizli kalacağı zannedilebilirdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu gazveyi meyvaların olgunlaştığı, gölgelerin arandığı sıcak bir mevsimde yapmıştı. Ben de bunlara pek düşkündüm. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile müslümanlar savaş hazırlığına başladılar. Ben de onlarla birlikte savaşa hazırlanmak için çıkıyor, fakat hiçbir şey yapmadan geri dönüyordum. Kendi kendime de “Canım, ne zaman olsa hazırlanırım” diyordum. Günler böyle geçti. Herkes işini ciddi tuttu ve bir sabah Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte müslümanlar erkenden yola çıktılar. Ben ise hâlâ hazırlanmamıştım. Yine sabah evden çıktım, hiçbir şey yapamadan geri döndüm. Hep aynı şekilde davranıyordum. Savaş henüz başlamamıştı, ama mücâhidler hayli yol almışlardı. Yola çıkıp onlara yetişeyim dedim, keşke öyle yapsaymışım; bunu da başaramadım. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* savaşa gittikten sonra insanların arasına çıktığımda beni en çok üzen şey, savaşa gitmeyip geride kalanların ya münafık diye bilinenler veya âciz oldukları için savaşa katılmayan kimseler olmasıydı.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Tebuk'e varıncaya kadar adımı hiç anmamış. Tebuk'te ashâbın arasında otururken:

– “Kâ’b İbni Mâlik ne yaptı?” diye sormuş. Bunun üzerine Benî Selime’den bir adam:

– Yâ Resûlallah! Elbiselerine ve sağma soluna bakıp gururlanması onu Medine’de alıkoymdu, demiş.

Bunun üzerine Muâz İbni Cebel ona:

– Ne fena konuşun! demiş. Sonra da Peygamber *aleyhisselâm*’a dönerek, yâ Resûlallah! Biz onun hakkında hep iyi şeyler biliyoruz, demiş. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hiçbir şey söylememiş. O sırada çok uzaklarda beyazlar giymiş bir adamın gelmekte olduğunu görmüş:

– “Bu Ebû Hayseme olaydı” demiş. Bir de bakmışlar ki, gelen adam Ebû Hayseme el-Ensârî değil mi!

Ebû Hayseme, (bir savaş hazırlığı sırasında) bir ölçek hurma verdiği için münafıklara alay konusu olan zâttır.

Kâ’b sözüne şöyle devam etti:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in Tebuk’ten Medine’ye hareket ettiğini öğrendiğim zaman beni bir üzüntü aldı. Söyleyeceğim yalanı düşünmeye başladım. Kendi kendime “Yarın onun öfkesinden nasıl kurtulacağım?” dedim. Yakınlarımdan görüşlerine değer verdiğim kimselerden akıl almaya başladım. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in gelmek üzere olduğunu söyledikleri zaman, kafamdaki saçma düşünceler dağılıp gitti. Onun elinden hiçbir şekilde kurtulamayacağımı anladım. Herşeyi dosdoğru söylemeye karar verdim. Peygamber *aleyhisselâm* sabahleyin Medine’ye geldi. Seferden dönerken önce Mescid-i Nebevî’ye gelerek iki rek’at namaz kılar, sonra halkın arasına gelip otururdu. Yine öyle yaptı. Bu sırada savaşa katılmayanlar huzuruna geldiler; neden savaşa gidemediklerini yemin ederek anlatmaya başladılar. Bunlar seksenden fazla kimseydi. Hz. Peygamber onların ileri sürdüğü mâzeretleri kabul etti; kendilerinden biat aldı; Allah Teâlâ’dan bağışlanmalarını niyâz etti ve iç özürlerini O’na bıraktı. Sonunda ben geldim. Selâm verdiğim zaman dargın dargın gülümsedi; sonra:

– “Gel!”, dedi. Ben de yürüyerek yanına geldim ve önüne oturdum. Bana:

– “Niçin savaşa katılmadın? Binek hayvanı satın almamış mıydın?” diye sordu. Ben de:

– Yâ Resûlallah! Allah’a yemin ederim ki, senden başka birinin yanında bulunsaydım, ileri süreceğim mâzeretlerle onun öfkesinden kurtulabilirdim. Çünkü insanlara fikrimi kabul ettirmeyi iyi beceririm. Fakat yine yemin ederim ki, bugün sana yalan söyleyerek gönlünü kazansam bile, yarın Cenâb-ı Hak için doğrusunu sana bidirecek ve sen bana güceneceksin. Şayet doğrusunu söylersem, bana kızacaksın. Ama ben doğru söyleyerek Allah’dan hayırlı sonuç bekliyorum. Vallahi savaşa gitmemek için hiçbir özürüm yoktu. Hiçbir zaman da gazâdan geri kaldığım sıradaki kadar kuvvetli ve zengin olamamıştım, dedim.

Kâ’b sözüne devamla dedi ki:

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– “İşte bu doğru söyledi. Haydi kalk, senin hakkında Allah Teâlâ hüküm verene kadar bekle!” buyurdu. Ben kalkınca Benî Selime’den bazıları yanıma takılarak:

– Vallahi senin daha önce bir suç işlediğini bilmiyoruz. Savaşa katılmayanların ileri sürdükleri gibi bir mâzeret söyleyemedin. Halbuki günahlarının bağışlanması için Peygamber *aleyhisselâm*’ın istiğfâr etmesi yeterdi, dediler.

Kâ’b sözüne şöyle devam etti:

Beni o kadar çok ayıpladılar ki, tekrar Resûlullah’ın yanına dönüp biraz önceki sözlerimin yalan olduğunu söylemeyi bile düşündüm. Sonra onlara:

– Bana verilen cezaya çarptırılan bir başka kimse var mı? diye sordum.

– Evet. Seninle beraber bu cezaya uğrayan iki kişi daha var, dediler. Onlar da senin gibi konuştular ve senin aldığın cevabı aldılar.

– O iki kişi kim? diye sordum.

– Biri Mürâre İbni Rebî’ el-Amrî, diğeri de Hilâl İbni Ümeyye el-Vâkıfî diyerek, herbiri Bedir Gazvesi’ne katılmış olan iki mükemmel örnek şahsiyetin adını verdiler. Bunun üzerine ben geri dönme düşüncesinden vazgeçerek yoluma devam ettim.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* savaşa katılmayanlardan sadece üçümüzle konuşulmasını yasakladı. İnsanlar bizimle konuşmaktan kaçındılar veya bize karşı tavırlarını değiştirdiler. Hatta bana göre yer yüzü bile değişti. Sanki burası benim memleketim değildi. Elli gün böyle geçti. İki arkadaşım boyunlarını büktüler; ağlayarak evlerinde oturdular. Ben ise onlardan daha genç ve dayanıklı idim. Dışarı çıkarak cemaatle namaz kılar, çarşılarda dolaşırdım. Fakat kimse benimle konuşmazdı. Namaz bittikten sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yerinde otururken yanına gelir, kendisine selâm verirdim. Kendi kendime “Acaba selâmımı alırken dudaklarını kıpırdattı mı kıpırdatmadı mı” diye sorardım. Sonra ona yakın bir yerde namaz kılar ve farketmeden kendisine bakardım. Ben namaza dalınca bana doğru döner, kendisine baktığım zaman da yüzünü çeviriverirdi. Müslümanların bana karşı olan sert tutumları uzun süre devam edince, amcamın oğlu ve en çok sevdiğim insan Ebû Katâde’nin bahçesine gidip duvardan içeri atladım ve selâm verdim. Vallâhi selâmımı almadı. Ona:

– Ebû Katâde! Allah adına and vererek soruyorum. Benim Allah’ı ve Resûlullah’ı ne kadar sevdiğimi biliyor musun? diye sordum.

Hiç cevap vermedi. Ona and vererek bir daha sordum. Yine cevap vermedi. Bir daha yemin verince:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedi. Bunun üzerine gözlerimden yaşlar boşandı. Geri dönüp duvardan atladım.

Birgün Medine çarşısında dolaşıyordum. Medine’ye yiyecek satmak üzere gelen Şamlı bir çiftçi:

– Kâ’b İbni Mâlik’i bana kim gösterir? diye sordu. Halk da beni gösterdi. Adam yanıma gelerek Gassân Meliki’nden getirdiği bir mektup verdi. Ben okuma yazma bilirdim. Mektubu açıp okudum. Selâmdan sonra şöyle diyordu:

– Duyduğumuza göre Efendiniz seni üzüyormuş. Allah seni değerinin bilinmediği ve hakkının çiğnendiği bir yerde yaşayasın diye yaratmamıştır. Hemen yanımıza gel, sana izzet ikrâm edelim.

Mektubu okuyunca, bu da bir başka belâ, dedim. Hemen onu ateşe atıp yaktım.

Nihayet elli gün’den kırk’ı geçmiş, fakat vahiy gelmemişti. Birgün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in gönderdiği bir şahıs çıkageldi.

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sana eşinden ayrı oturmanı emrediyor, dedi.

– Onu boşayacak mıyım, yoksa ne yapacağım? diye sordum.

– Hayır, ondan ayrı duracak, kendisine yanaşmayacaksın, dedi. Hz. Peygamber diğer iki arkadaşına da aynı emri gönderdi. Bunun üzerine karıma:

– Allah Teâlâ bu mesele hakkında hüküm verene kadar ailenin yanına git ve onların yanında kal, dedim.

Hilâl İbni Ümeyye’nin karısı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e giderek:

– Yâ Resûlallah! Hilâl İbni Ümeyye çok yaşlı bir adamdır. Kendisine bakacak hizmetçisi de yoktur. Ona hizmet etmemde bir sakınca görür müsün? diye sormuş. Hz. Peygamber de:

– *Hayır görmem. Ama katiyen sana yaklaşmasın*, buyurmuş. Kadın da şöyle demiş:

– Vallahi onun kımlıdayacak hâli yok. Allah'a yemin ederim ki, başına bu iş geleliberi durmadan ağlıyor.

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

– Yakınlarımdan biri bana: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den eşinin sana hizmet etmesi için izin istesen olmaz mı! Baksana Hilâl İbni Ümeyye'ye bakması için karısına izin verdi, dedi. Ben de ona: Hayır, bu konuda Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den izin isteyemem. Üstelik ben genç bir adamım. İzin istesem bile Peygamber *aleyhisselâm*'ın bana ne diyeceğini bilemem, dedim.

Bu vaziyette on gün daha durdum. Bizimle konuşulması yasaklandığından bu yana tam elli gün geçmişti. Ellinci gecenin sabahında, evlerimizden birinin damında sabah namazını kıldım. Allah Teâlâ'nın (Kur'ân-ı Kerim'de bizden) bahsettiği üzere canım iyice sıkılmış, o geniş yeryüzü bana dar gelmiş bir vaziyette otururken, Sel Dağı'nın tepesindeki birinin var gücüyle:

– “Kâ'b İbni Mâlik! Müjde!” diye bağırdığını duydum. Sıkıntılardan kurtulma gününün geldiğini anlayarak hemen secdeye kapandım.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazını kıldırınca, Allah Teâlâ'nın tövbelerimizi kabul ettiğini ilân etmiş. Bunun üzerine ahâlî bize müjde vermeye koşmuş. İki arkadaşına da müjdeciler gitmiş. Bunlardan biri bana doğru at koşturmuş. Eslem kabilesinden bir diğer müjdecî koşup Sel Dağı'na tırmanmış, onun sesi atlıdan önce bana ulaşmış. Sesini duyduğum müjdecî yanıma gelip beni tebrik edince, sırtımdaki elbiseyi de çıkarıp müjdesine karşılık ona giydirdim. Vallahi o gün giyecek başka elbise yoktu. Emanet bir elbise bulup hemen giydim. Peygamber *aleyhisselâm*'ı görmek üzere yola koyuldum. Beni grup grup karşılayan sahâbîler tövbemin kabul edilmesi sebebiyle tebrik ediyor ve “Allah Teâlâ'nın seni bağışlaması kutlu olsun” diyorlardı. Nihayet Mescid'e girdim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbın ortasında oturuyordu. Talha İbni Ubeydullah hemen ayağa kalktı, koşarak yanıma geldi, elimi sıktı ve beni tebrik etti. Vallahi muhâcîrinden ondan başka kimse ayağa kalkmadı.

Râvi der ki, Kâ'b, Talha'nın bu davranışını hiç unutmazdı.

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

Peygamber *aleyhisselâm*'a selâm verdiğimde yüzü sevinçten parıldayarak:

– “*Dünyaya geldiğindenberi yaşadığın bu en hayırlı gün kutlu olsun!*” buyurdu. Ben de:

– Yâ Resûlallah! Bu tebrik senin tarafından mıdır, yoksa Allah tarafından mı? diye sordum.

– “*Benim tarafımdan değil, Yüce Allah tarafından*”, buyurdu. Sevindiği zaman Peygamber *aleyhisselâm*'ın yüzü parıldar, ay parçasına benzerdi. Biz de sevindiğini böyle anlardık.

Resûl-i Ekrem'in önünde oturduğumda:

– Yâ Resûlallah! Tövbemin kabul edilmesine şükran olarak bütün malımı Allah ve Resûlullah uğrunda fakirlere dağıtmak istiyorum, dedim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– “*Malının bir kısmını dağıtmayıp elinde tutman senin daha hayırlı olur*” buyurdu. Ben de:

– Hayber fethinde hisseme düşen malı elimde bırakıyorum, dedikten sonra sözüme şöyle devam ettim. Yâ Resûlallah! Allah Teâlâ beni doğru söylediğimden dolayı kurtardı. Tövbemin kabul edilmesi sebebiyle, artık yaşadığım sürece sadece doğru söz söyleyeceğim.

Vallâhi bunu Peygamber *aleyhisselâm*'a söylediğim gündenberi doğru sözlü olmaktan dolayı Allah Teâlâ'nın hiç kimseyi benden daha güzel mükâfatlandırdığını bilmiyorum. Yemin ederim ki, Peygamber *aleyhisselâm*'a o sözleri söylediğim günden bu yana bilerek hiç yalan söylemedim. Kalan ömrümde de Cenâb-ı Hakk'ın beni yalan söylemekten koruyacağını umarım.

Kâ'b sözüne devamla şöyle dedi:

Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyet-i kerîmeleri indirdi:

“*Allah (savaşa gitmek istemeyenlere izin vermesi sebebiyle) Peygamberini bağışladığı gibi, bir kısmının kalbi kaymak üzere iken güçlük zamanında Peygamber'e uyan muhâcîrlerle ensârin da tövbelerini kabul etti. Çünkü Allah onlara çok şefkatli, pek merhametlidir.*

“*Hani şu tövbeleri (Allah'ın emri gelene kadar) geri bırakılan üç kişinin de tövbelerini kabul etti. Bütün genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmiş, vicdanları kendilerini iyice sıkıştırmıştı. Nihayet Allah'dan başka sığınacak kimse olmadığını anlamışlardı. Eski hâllerine dönmeleri için Allah onların tövbelerini kabul etti. Çünkü Allah tövbeleri kabuledici ve bağışlayıcıdır.*

“*Ey imân edenler! Allah'ın azâbından korkun ve doğrularla beraber olun*” (Tevbe: 9/117–119).

Kâ'b şöyle devam etti:

Allah'a yemin ederim ki, beni İslâmiyet'le şereflendirdikten sonra Cenâb-ı Hakk'ın bana verdiği en büyük nimet, Peygamber *aleyhisselâm*'ın huzurunda doğruyu söylemek ve yalan söyleyip de helâk olmamaktır. Çünkü Allah Teâlâ şu yalan söyleyenler hakkında vahiy gönderdiği zaman, hiç kimseye söylemediği ağır sözleri söyledi ve şöyle buyurdu:

“*O savaştan kaçanların yanına döndüğünüz zaman, kendilerini hesaba çekmiyesiniz diye Allah adına yemin ederler. Onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar pistirler. Yaptıklarına ceza olmak üzere varacakları yer cehennemdir. Kendilerinden râzı olmanız diye size yemin de ederler. Siz onlardan râzı olsanız bile Allah fâsiklardan aslâ râzı olmaz*” (Tevbe: 9/95–96).

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

Biz üç arkadaşın bağışlanması, Peygamber *aleyhisselâm*'ın yeminlerini kabul edip kendilerinden biât aldığı ve Cenâb-ı Hak'dan affedilmelerini dilediği kimselerin bağışlanmasından (elli gün) geri kalmıştı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, hakkımızda Allah Teâlâ bir hüküm verene kadar bize yapacağı muameleyi tehir etmişti. Nihayet Allah Teâlâ –anlatıldığı üzere– hükmünü verdi. Allah Teâlâ'nın “*tövbeleri geri kalan üç kişinin...*” diye bahsettiği bu geri kalış, bizim savaştan geri kalmamız değildir; bu, Hz. Peygamber'e gelip yemin ederek mâzeretleri olduğunu söyleyenlerin özürlerini Peygamber *aleyhisselâm*'ın kabul etmesi, bize yapacağı muameleyi ise geriye bırakması olayıdır. [\[19\]](#)

v Diğer bir rivayet:

“Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Tebük Gazvesi’ne perşembe günü çıkmıştı. Sefere perşembe günü gitmeyi severdi” şeklinde[20]

v Başka bir rivayette ise:

“Seferden mutlaka gündüzün kuşluk vakti dönerdi. Dönünce de ilk iş olarak Mescid’e uğrar, iki rek’at namaz kılar, sonra orada otururdu” denilmektedir.[21]

23. Ebû Nüceyd İmrân İbni Husayn el-Huzâî *radiyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Cüheyne kabilesinden zina ederek gebe kalmış bir kadın Peygamber *aleyhisselâm*’ın huzuruna geldi ve:

– Yâ Resûlallah! Cezayı gerektiren bir suç işledim. Cezamı ver, dedi.

Bunun üzerine Peygamber *aleyhisselâm* kadının velisini çağırttı. Ona:

– “*Bu kadına iyi davran! Doğum yapınca bana getir!*” buyurdu.

Adam Resûl-i Ekrem’in buyurduğu gibi yaparak kadını doğumdan sonra getirdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kadının üzerine elbisesinin iyice bağlanmasını emretti; sıkı sıkıya bağladılar. Sonra Peygamber *aleyhisselâm*’ın emri üzerine taşlanarak öldürüldü. Daha sonra Resûl-i Ekrem kadının cenaze namazını kıldı.

Hz. Ömer:

– Yâ Resûlallah! Zina etmiş bir kadının namazını mı kılıyorsun? diye sorunca Hz. Peygamber şunları söyledi:

– “*O kadın öyle bir tövbe etti ki, şayet onun tövbesi Medine halkından yetmiş kişiye taksim edilseydi, hepsine yeterdi. Sen Cenâb-ı Hakk’ın rızasını kazanmak için can vermekten daha üstün bir şey biliyor musun?*”[22]

24. İbni Abbas ve Enes İbni Mâlik *radiyallahu anhüm*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“*İnsanoğlunun bir dere dolusu altını olsa, bir dere daha ister. Onun ağzını topraktan başka bir şey doldurmaz. Ama Allah, tövbe edenin tövbesini kabul eder.*”[23]

* Bu hadîs-i şerîf insanın ne kadar aç gözlü ve kanaatsiz bir varlık olduğunu ortaya koyuyor. Açgözlülük ve doyumsuzluğun da günah olduğunu ve bundan dolayı tevbe edilmesi gerektiğini bize hatırlatıyor. Tüm günahlar insanın manevî hayatını nasıl tahrir ederse, dünya malına duyulan aşırı hırs da insanın geleceğini tehlikeye sokar. Allah korusun kulluk ve ibadetlerden müslümanı alıkor. Müslim Zekat 115 de geçen bir hadîs-i şerîfde: “*İnsan ihtiyarlayınca çok kazanma hırsı ve çok yaşama arzusu hep genç kalır.*” buyurularak bu doyumsuzluğun sebebi izah edilmiştir. Tüm bunlar cimrilikten kaynaklanmaktadır, (İsra: 17/100) de olduğu gibi kazanmak; yaratılış gayesinden uzaklaştırmadığı sürece faydalı olabilir, sevap kazandırabilir. Ahireti kazanmayı ve Allah rızası için dağıtmayı unutturan her kazanç boştur ve insana yükür. Açgözlülük, cimrilik ve dünyaya doyumsuzluk kişiyi yaratılış gayesinden uzaklaştıracığından hem dünya hem de ahiret hayatını perişan eder.[24]

25. Ebû Hüreyre *radiyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“*Biri diğerini öldüren ve her ikisi de cennete giren iki kişiden Allah Teâlâ hoşnut olur. Bunlardan biri Allah yolunda savaş ederken diğeri tarafından öldürülür. Katil olan da daha sonra tövbe eder, müslüman olur, o da Allah yolunda savaşırken şehid düşer.*”[25]

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 7.

[2] Buhârî, Daavât 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (47) İbni Mâce, Edeb 57.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 7.

[4] Müslim, Zikir 42. Ayrıca Ebû Dâvûd, Vitir 26; İbni Mâce, Edeb 57. Bu iki hadis ileride 1871 ve 1872 numarada tekrar gelecektir.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 8.

[6] Buhârî, Daavât 4; Müslim, Tevbe 1, 7, 8.

[7] Müslim, Tevbe 7.

Bu hadisin bir benzeri 414, 441, 1436 da tekrar gelecektir.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 8.

[9] Müslim, Tevbe 31.

Bu hadis 438 numarada tekrar gelecektir.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 8.

[11] Müslim, Zikir 43.

[12] Buhârî, Daavât 4.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 8.

[13] Tirmizî, Daavât 98. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 30.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 9.

[15] Tirmizî, Daavât 98. Ayrıca bk. Tirmizî, Tahâret, 71; Nesâî, Tahâret 97, 113; İbni Mâce, Fiten 32.

Bu hadisin kişi sevdiği ile beraber bölümleri ileride 369, 370 371 de tekrar gelecektir.

[16] Tirmizî, İlim 19; Ebû Dâvûd, İlim 1.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 9.

[17] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Tevbe 46, 47, 48.

[18] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 10.

[19] Buhârî, Megâzi 79; Müslim, Tevbe 53. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (9).

[20] Buhârî, Cihâd 103.

[\[21\]](#) Müslim, Müsâfirîn 74; Ebû Dâvûd, Cihad 166.
1531'de bir bölümü gelecektir.

[\[22\]](#) Müslim, Hudûd 24. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 24; Nesâî, Cenâiz 64.

Bu hadis ileride 913 numarada tekrar gelecek, gerekli açıklama orada yapılacaktır.

[\[23\]](#) Buhârî, Rikak 10; Müslim, Zekât 116–119. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 27, Menâkıb 32, 64; İbni Mâce, Zühd 27.

[\[24\]](#) Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 15.

[\[25\]](#) Buhârî, Cihâd 28; Müslim, İmâre 128, 129. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 38; İbni Mâce, Mukaddime 13.